

ПОПРАВКИ ДО КОНСТИТУЦІЇ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ¹

Поправка I. [Свобода релігії, слова, друку, зборів і звернень]

Конгрес не видає законів, які стосуються впровадження релігії чи забороняють вільно сповідувати її; або які обмежують свободу слова, друку чи права народу на мирні зібрання і звернення до уряду з проханням задовольнити скарги.

Поправка II. [Народне ополчення; Право носити зброю]

Оскільки для безпеки вільної держави потрібне добре організоване народне ополчення, право народу на зберігання та носіння зброї не повинне обмежуватися.

Поправка III. [Квартирування військових]

Жоден військовий не може квартирувати в будь-якому будинку без згоди на це власника у мирний час, а в час війни — лише у спосіб, що буде передбачений законом.

Поправка IV. [Обшуки і арешти]

Право людей на недоторканність особистості, помешкання, особистих паперів і майна не можна порушувати безпідставними обшуками й арештами; ордер на обшук і арешт має видаватися лише на достатній підставі, засвідченій присягою або урочистою обіцянкою, і має докладно вказувати місце обшуку, осіб і речі, які підлягають арешту.

Поправка V. [Обвинувальний акт великого журі; Ризик повторної відповідальності за один і той самий злочин; Свідчення проти себе; Належна правова процедура; Відібрання приватної власності]

Жодну особу не можна притягнути до відповідальності за скоєння тяжкого кримінального злочину чи іншого ганебного вчинку інакше як за поданням або звинуваченням, винесеним розширеною колегією присяжних, окрім справ, які виникають у наземних чи морських збройних силах або в народному ополченні, коли ця особа перебуває на дійсній службі під час війни чи іншої небезпеки для суспільства; також жодну особу не можна за один і той самий злочин двічі піддавати загрозі позбавлення життя чи порушення тілесної недоторканності; не можна примушувати її у жодній кримінальній справі свідчити проти себе; також жодну особу не можна позбавити життя, свободи чи власності без належної правової процедури, а приватну власність не можна відібрати для громадського використання без справедливого відшкодування.

Поправка VI. [Швидкий і відкритий суд; Суд присяжних; Повідомлення про висунуте обвинувачення; Очна ставка; Допомога правника]

При всякому кримінальному переслідуванні обвинувачений користується правом на швидкий і відкритий суд безсторонніх присяжних зі штату чи з того

¹ Рік ратифікації кожної поправки зазначено в дужках, за винятком Білля про права (перші 10 поправок, які було ратифіковано всі разом у 1791 р.).

округу, в якому скоєно злочин і який має бути наперед визначений законом, а також правом знати про суть та підстави звинувачення; правом на очну ставку з людьми, що свідчать проти нього; правом на примусовий виклик корисних для нього свідків, а також на допомогу правника для свого захисту.

Поправка VII. [Суд присяжних у цивільних справах]

При позовах на підставі загального права, де розмір вимог перевищує двадцять доларів, зберігається право на суд присяжних, і жоден факт, розглянутий судом присяжних, не повинен переглядатися будь-яким іншим судом Сполучених Штатів інакше, як згідно з нормами загального права.

Поправка VIII. [Застава; Жорстокі і незвичайні покарання]

Не можна вимагати надмірні застави, накладати надмірні штрафи, ані призначати жорстокі й незвичайні покарання.

Поправка IX. [Права, належні народів]

Перелічення у Конституції певних прав не можна тлумачити як заперечення чи обмеження інших, належних народів.

Поправка X. [Права, що зберігаються за штатами]

Повноваження, не передані цією Конституцією Сполученим Штатам, ані не заборонені нею штатам, зберігаються відповідно за штатами чи за народом.

Поправка XI. [Судовий імунітет штатів від позовів у федеральному суді] (1798)¹

Судова влада Сполучених Штатів не повинна тлумачитися так, ніби вона поширюється на будь-яку справу, яка вирішується за законом або правом справедливості, якщо ця справа порушена або провадиться проти одного зі штатів громадянами іншого штату чи громадянами або підданими якоїсь чужої держави.

Поправка XII. [Окреме голосування виборців за Президента і віце-президента] (1804)²

Виборці збираються у їхніх відповідних штатах і голосуванням бюлетенями подають свої голоси за Президента і віце-президента, з яких принаймні один не є мешканцем одного з ними штату; в одних бюлетенях вони вказують особу, за яку голосують як за Президента, а в інших бюлетенях — особу, за яку голосують як за віце-президента; вони складають окремі списки всіх осіб, проголосованих як за Президента, і всіх осіб, проголосованих як за віце-президента, з числом голосів за кожного, які вони мають підписати, засвідчити і запечатаними послати в місце перебування уряду Сполучених Штатів голові Сенату. — Голова Сенату повинен, в присутності Сенату і Палати представників, відкрити всі засвідчені документи, і тоді голоси підраховують. — Особа, що дістала найбільше число голосів за Президента, стає Президентом, якщо це число перевищує половину загального числа призначених виборців, а якщо жодна особа не матиме такої

¹ Див. прим. 1, с. 21.

² Див. прим. 2, с. 18.

більшості, тоді з-поміж тих, хто дістав найбільше число голосів у списку проголосованих як за Президента, але не більше трьох таких осіб, Палата представників має негайним голосуванням за бюлетенями обрати Президента. Під час виборів Президента голосують штати, і представництво від кожного штату має один голос; кворум для цієї мети становлять дві третини штатів, представлених кожен одним чи кількома депутатами, а для обрання потрібна більшість з-поміж усіх штатів. Якщо Палата представників, коли б їй не припало її право обрати, не обере Президента до четвертого дня наступного березня, то обов'язки Президента має виконувати віце-президент, так само у випадку смерті чи іншої конституційно обумовленої неспроможності Президента. — Особа, яка дістала найбільше число голосів як віце-президент, стає віце-президентом, якщо це число перевищує половину всіх призначених виборців, а якщо жодна особа не дістала більшості, то з-поміж двох у списку, хто дістав найбільше число голосів, віце-президента обирає Сенат; кворум для цієї мети становлять дві третини з загального числа сенаторів, а для обрання потрібна більшість з їх загального числа. Однак жодна особа, яка не відповідає конституційним вимогам до посади Президента, не може бути обраною на посаду віце-президента Сполучених Штатів.

Поправка XIII. [Скасування рабства] (1865)

Розділ 1. Ні в Сполучених Штатах, ні в жодному іншому місці, що належить до їхньої юрисдикції, не повинні існувати ні рабство, ні кріпацтво, крім як покарання за злочин, винуватця якого належним чином засуджено.

Розділ 2. Конгрес уповноважений забезпечити виконання цієї статті відповідним законодавством.

Поправка XIV. [Громадянство; Привілегії та недоторканність; Належна правова процедура; Рівний захист законом] (1868)

Розділ 1. Усі особи, народжені чи натуралізовані у Сполучених Штатах, які підлягають їхній юрисдикції, є громадянами Сполучених Штатів і штату, де вони мешкають. Жоден штат не може видати чи застосувати такий закон, що обмежує привілеї чи недоторканність громадян Сполучених Штатів; також жоден штат не може позбавити якусь особу життя, свободи чи власності без належної правової процедури, як і не може відмовити жодній особі, що підлягає його юрисдикції, у рівному захисті законом.

Розділ 2. Представники мають розподілятися між окремими штатами пропорційно до їхньої населеності, враховуючи загальне число осіб у кожному штаті, за винятком індіанців, які не оподатковуються. Але якщо на будь-яких виборах для обрання виборців Президента та віце-президента Сполучених Штатів, представників у Конгрес, виконавчих чи судових урядовців штату чи членів законодавчих зборів якомусь із його мешканців чоловічої статі, що досягли двадцятиоднорічного віку і є громадянами Сполучених Штатів, буде відмовлено в праві голосу, з інших причин, ніж участь у повстанні або скоєння іншого злочину, то кількість представників у цьому штаті має бути зменшена відповідно до пропорції, яку

становить число таких громадян чоловічої статі супроти числа усіх двадцятидворічних громадян чоловічої статі в цьому штаті¹.

{Розділ 3. Жодна особа не може бути сенатором чи представником у Конгресі, чи виборцем Президента або віце-президента, чи обіймати якусь цивільну або військову посаду на службі Сполучених Штатів чи на службі будь-якого штату, яка, склавши раніше присягу як член Конгресу, чи як урядовець Сполучених Штатів, чи як член законодавчих зборів якогось штату, чи як виконавчий або судовий урядовець якогось штату в тому, що вона підтримуватиме Конституцію Сполучених Штатів, взяла участь у повстанні чи заколоті проти цієї Конституції, або надала допомогу чи підтримку її ворогам. Проте Конгрес може скасувати це обмеження в правах двома третинами голосів у кожній палаті.}

{Розділ 4. Чинність державного боргу Сполучених Штатів, встановленого законом, в тому числі заборгованості з виплати пенсій і винагород за послуги в придушенні заколоту чи повстання, сумнівам не підлягає. Проте ні Сполучені Штати, ні будь-який штат не можуть брати на себе жодних зобов'язань і не оплачувати жодних боргів, зроблених для підтримки заколоту чи повстання проти Сполучених Штатів, а також не приймати претензій у зв'язку з втратою чи звільненням будь-якого раба; всі такі борги, зобов'язання і претензії слід вважати незаконними і нечинними.}

Розділ 5. Конгрес уповноважений забезпечити виконання положень цієї статті відповідним законодавством.

Поправка XV. [Заборона расової дискримінації при голосуванні] (1870)

Розділ 1. Виборче право громадян Сполучених Штатів не може відбиратися чи обмежуватися Сполученими Штатами чи будь-яким штатом на підставі раси, кольору шкіри чи попереднього перебування у рабстві.

Розділ 2. Конгрес уповноважений забезпечити виконання цієї статті відповідним законодавством.

Поправка XVI. [Прибутковий податок] (1913)

Конгрес має право накладати і стягувати податки з доходів, одержуваних з будь-якого джерела, без пропорційного розподілу їх між окремими штатами і незважаючи на переписи чи обліки населення.³

Поправка XVII. [Прямі вибори сенаторів] (1913)⁴

[1] Сенат Сполучених Штатів складається з сенаторів, по двоє від кожного штату, обраних його населенням на шість років; кожен сенатор має один голос. Виборці у кожному штаті повинні відповідати тим самим вимогам, що встановлені для виборців у найчисленнішу палату законодавчих зборів штату.

¹ Перше речення розділу 2 змінювало положення 3 розділу 2 ст. 1 щодо розподілу представництва у Палаті представників шляхом зобов'язання штатів вести облік усіх громадян включно з колишніми рабами і встановлення покарання в випадку, якщо штат обмежує виборчі права шойно звільнених рабів.

² Розділи 3 і 4 застарілі. Вони стосуються питань, що виникли внаслідок громадянської війни.

³ Шістнадцята Поправка надала Конгресу можливість стягнення податку на доходи.

⁴ Сімнадцята Поправка доповнювала положення 1–2 розділу 2 ст. 1, яким передбачалося обрання сенаторів законодавчими зборами штатів.

[2] Якщо у представництві якогось штату в Сенаті виникнуть вакансії, то виконавча влада цього штату має видати розпорядження про вибори для заповнення цих вакансій. При цьому законодавчі збори штату можуть уповноважити його виконавчу владу здійснити тимчасові призначення, доки вакансії не будуть зайняті особами шляхом виборів за вказівками законодавчої влади.

[3] Цю поправку не слід тлумачити так, щоб вона вплинула на обрання чи термін повноважень будь-кого з сенаторів, обраних раніше, ніж вона набере чинності як частина Конституції.

Поправка XVIII. [Заборона спиртних напоїв]¹

Розділ 1. Через один рік після ратифікації цієї статті нею забороняється виготовлення спиртних напоїв з метою споживання, продаж їх чи перевезення у межах Сполучених Штатів та всієї території, що підлягає їх юрисдикції, а також ввезення їх і вивезення.

Розділ 2. Конгрес та окремі штати уповноважені спільно забезпечити виконання цієї статті відповідним законодавством.

Поправка XIX. [Право жінок на голосування] (1920)

Виборче право громадян Сполучених Штатів не може бути відібране чи обмежене Сполученими Штатами, ані будь-яким штатом, на підставі статі.

Конгрес уповноважений забезпечити виконання положень цієї статті відповідним законодавством.

Поправка XX. [Терміни повноважень Президента і Конгресу] (1933)

Розділ 1. Терміни служби Президента і віце-президента закінчуються опівдні двадцятого січня, а терміни сенаторів і представників — опівдні третього січня в ті роки, коли ці терміни закінчилися б, якщо ця стаття не була ратифікована; тоді ж починаються терміни повноважень їхніх наступників.

Розділ 2. Конгрес має збиратися принаймні раз на рік, і зібрання це має починатися опівдні третього січня, якщо Конгрес не встановить законом іншого дня.²

Розділ 3. Якщо до часу, визначеного як початок терміну Президента, новообраний Президент помре, Президентом стає новообраний віце-президент. Якщо до часу, визначеного як початок його терміну, Президента не буде обрано або новообраний Президент не відповідатиме вимогам закону, тоді обов'язки Президента виконуватиме віце-президент, доки Президент почне відповідати вимогам закону; Конгрес може законом передбачити випадок, коли ні новообраний Президент, ні новообраний віце-президент не відповідають вимогам закону, і вказати, хто тоді має виконувати обов'язки Президента або у який спосіб має бути обрана особа для виконання цих обов'язків, і така особа повинна виконувати ці обов'язки, доки Президент або віце-президент почнуть відповідати вимогам закону.

¹ Вісімнадцята Поправка, яка встановлювала «Заборону», була скасована розділом 1 Двадцять першої Поправки.

² Див. прим. 1, с. 15.

Розділ 4. Конгрес має право вживати заходів у випадку смерті будь-кого з осіб, з-поміж яких Палата представників може обирати Президента, коли до неї переходить це право, а також у випадку смерті будь-кого з осіб, з-поміж яких Сенат може обирати віце-президента, коли до нього переходить це право.

Розділ 5. Розділи 1 і 2 наберуть чинності п'ятнадцятого жовтня, наступного після ратифікації цієї статті.

Розділ 6. Ця стаття не буде чинною, доки її не ратифікують як поправку до Конституції законодавчі збори трьох чвертей окремих штатів протягом сімох років після дати її подання.

Поправка ХХІ. [Державний контроль над спиртними напоями] (1933)

Розділ 1. Цим скасовується стаття Вісімнадцятої Поправки до Конституції Сполучених Штатів.

Розділ 2. Цим забороняється перевезення чи ввезення спиртних напоїв у будь-який штат, на територію чи володіння Сполучених Штатів задля їх постачання чи споживання, якщо це порушує закони штату, території чи володіння.

Розділ 3. Ця стаття не буде чинною, доки її не ратифікують як поправку до Конституції конвенти окремих штатів, як це передбачено Конституцією, протягом сімох років після дати, коли Конгрес подасть її штатам.

Поправка ХХІІ. [Обмеження строків президентських повноважень]

Розділ 1. Жодну особу не можна обрати на посаду Президента більше, ніж два рази, і жодна особа, яка займала посаду Президента чи виконувала обов'язки Президента більше, ніж два роки протягом терміну, на який було обрано іншу особу, не може бути обрана на посаду Президента більше одного разу. Утім, ця стаття не поширюється на особу, яка займала посаду Президента у час, коли Конгрес запропонував цю статтю, і не перешкоджає особі, яка може зайняти посаду Президента чи виконувати його обов'язки протягом терміну, за який ця стаття набере чинності, бути на посаді Президента чи виконувати його обов'язки протягом решти цього терміну.

Розділ 2. Ця стаття не буде чинною, доки її не ратифікують як поправку до Конституції законодавчі збори трьох чвертей окремих штатів протягом сімох років після дати, коли Конгрес подасть її штатам.

Поправка ХХІІІ. [Президентські вибори в окрузі Колумбія] (1961)

Розділ 1. Округ, що є місцем перебування уряду Сполучених Штатів, у вказаний Конгресом спосіб призначає:

число виборців Президента і віце-президента, рівне такому числу сенаторів та представників у Конгресі, на яке мав би право цей округ, якби був штатом, але в жодному випадку не більше, ніж найменш населений штат; їх приєднують до виборців, призначених штатами, але у всьому, що стосується обрання Президента і віце-президента, їх розглядають як виборців, призначених одним із Штатів; і вони повинні збиратися в межах округу і виконувати свої обов'язки згідно з Двадцятотою Поправкою до Конституції.

Розділ 2. Конгрес уповноважений забезпечити виконання цієї статті відповідним законодавством.

Поправка XXIV. [Заборона виборчого податку під час голосування] (1964)

Розділ 1. Право громадян Сполучених Штатів голосувати на будь-яких первинних чи інших виборах за Президента і віце-президента, за виборців Президента і віце-президента, за сенатора чи представника в Конгресі не може бути відібране чи обмежене Сполученими Штатами, ані будь-яким штатом, на підставі несплати виборчого чи будь-якого іншого податку.

Розділ 2. Конгрес уповноважений забезпечити виконання цієї статті відповідним законодавством.

Поправка XXV. [Правонаступництво Президента і віце-президента; Неспроможність Президента виконувати обов'язки] (1967)

Розділ 1. У разі усунення Президента від служби, його смерті або відставки, Президентом стає віце-президент.

Розділ 2. Як тільки виникне вакансія на посаді віце-президента, Президент має призначити віце-президента, який займає посаду після затвердження більшістю голосів обох палат Конгресу.

Розділ 3. Як тільки Президент передасть Голові *pro tempore* Сенату і спікерів Палати представників письмову заяву, що він не спроможний виконувати свої посадові повноваження та обов'язки, і доки він не передасть їм заяву протилежного змісту, ці повноваження та обов'язки має виконувати віце-президент як виконуючий обов'язки Президента.

Розділ 4. Як тільки віце-президент і більшість головних урядовців виконавчих департаментів або іншого такого органу, передбаченого законом Конгресу, передадуть Голові *pro tempore* Сенату і спікерів Палати представників спільну письмову заяву, що Президент не спроможний виконувати свої посадові повноваження та обов'язки, віце-президент негайно перебирає на себе його посадові повноваження та обов'язки як виконуючий обов'язки Президента.

Згодом, коли Президент передасть Голові *pro tempore* Сенату і спікерів Палати представників письмову заяву, що жодної неспроможності немає, він повертає собі посадові повноваження та обов'язки, хіба що віце-президент і більшість головних урядовців виконавчих департаментів або іншого такого органу, передбаченого законом Конгресу, протягом чотирьох днів передадуть Голові *pro tempore* Сенату і спікерів Палати представників спільну письмову заяву, що Президент не спроможний виконувати свої посадові повноваження та обов'язки. Тоді питання вирішує Конгрес, зібравшись з цією метою протягом сорока восьми годин, якщо він не на сесії. Якщо Конгрес протягом двадцяти одного дня після одержання останньої письмової заяви або, якщо Конгрес не на сесії, протягом двадцяти одного дня після терміну, коли він мав зібратися, більшістю у дві третини обох палат вирішить, що Президент неспроможний виконувати свої посадові повноваження і обов'язки, то віце-президент і далі виконуватиме їх як виконуючий обов'язки Президента; інакше Президент повертає собі посадові повноваження та обов'язки.

Поправка XXVI. [Заборона дискримінації при голосуванні на підставі віку]

Розділ 1. Виборче право громадян Сполучених Штатів вісімнадцяти років чи старших не може бути відібране чи обмежене Сполученими Штатами, ані будь-яким штатом, на підставі віку.

Розділ 2. Конгрес уповноважений забезпечити виконання цієї статті відповідним законодавством.

Поправка XXVII. [Винагорода за службу сенаторів і представників] (1992)¹

Жоден закон, що змінює винагороду за службу сенаторів і представників, не набере чинності раніше, ніж відбудуться чергові вибори представників.

¹ Ця нещодавня поправка внесла зміни до положення 1 розділу 6 ст. 1. Слід зазначити, що пройшов найдовший період між пропозицію і ратифікацією — більше 200 років.